

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГУМАНІТАРИСТИЦІ: ПРОБЛЕМА НЕСПІВМІРНОСТІ З ДІЙСНІСТЮ, ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ

Мариняк Руслана Степанівна

доцентка кафедри українознавства ХНУ імені В. Н. Каразіна,

кандидатка філологічних наук, доцентка

e-mail: rmaryniak@karazin.ua

Українська гуманітаристика сьогодні стоїть перед тими ж викликами, що й східноєвропейська, оскільки є невід'ємною частиною цього глобального наукового простору. Дискусії про шлях розвитку гуманітарних наук загострилися впродовж останнього десятиліття й стосуються здебільшого проблеми методології досліджень: неспроможність теоретичної компоненти забезпечити вичерпність і переконливість пропонованих висновків, ігнорування емпіричного матеріалу або його штучне підлаштування під теорію є шкідливим, однак панівним явищем [2].

Цікаво, що літературознавство на тлі кризи методології, на думку Еви Доманської, найменше потерпає від надмірного підлаштування під усталені теорії. Питання ангажованості вітчизняного літературознавства надмірно теоретизованими концепціями та відірваністю як засновків, так і висновків досліджень від фактичного матеріалу (художнього тексту, перш за все) порушено в працях В. Агеєвої, Ю. Коваліва, І. Михайлина [1–3]. Так, наголошено, що готова

парадигма дослідження лише шкодить подальшому триванню тексту в середовищі реципієнтів, тож мусимо долати залежність від усталеного канону, адже часто наратор і справді не вписується в жодну з чинних або ж просто популярних концепцій літературознавчого підходу.

Війна в Україні спричинила зміни і в гуманітарній сфері загалом, і в літературному процесі зокрема. Ми проілюструємо свої міркування на одному прикладі з літературного життя Харкова 2023 року – на феномені, твореному під обстрілами в прямому сенсі цього слова. Йдеться про збірку поезій Наталки Маринчак "Відчашпинне", презентовану влітку 2023 року в Харківському літературному музеї. Важливо, що до виходу цього видання поетеса долучила винятково фахівців-харків'ян, які не покинули міста після 24 лютого 2022 року (видавець – Олександр Савчук, художник – Костянтин Зоркін, автор передмови – актор Кирило Лукаш). Презентації книги відбувалася в затишному дворі Музею, аудиторія активно спілкувалася з авторкою. Це було спрагле мистецтва середовище однодумців, яке взаємно творило ауру незламного міста. Жодної штучності в поезіях аудиторія просто не пробачила б. Штучності й не було, бо йшлося про вірші, написані в Харкові кінця лютого 2022-березня 2023 року. Автор "Післямови" К. Лукаш так описав своє розуміння змісту збірки: "Любов ніколи не перестає".

Поетеса Наталка Маринчак з перших днів війни щовечора виходила в етер на своїй сторінці у фейсбуці: читала псалми, декламувала власні вірші, як донька священника, ділилася міркуван-

нями про страх смерті, про молитву, про ненависть, якою всі тоді особливо гостро сповнилися. З її вуст слова про те, що відчували і харків'яни, і мешканці тих міст і сіл, де артобстріли, бомбардування, ракетні удари стали щоденною дійсністю, звучали й звучать надпереконливо й зрозуміло, бо кожен почувається героєм Наталчиної поезії.

Цей невеликий, але показовий приклад з літературного життя Харкова-2023 є ілюстрацією до тези про те, що в сучасній гуманітаристиці, зокрема українському літературознавстві, оберігання когерентності є шляхом до подолання проблем з методологією: «наслідком такого дослідження має бути формулювання оригінальних теорій (малого та середнього обсягу), які спираються на місцевий фактографічний матеріал і які будуть внеском східноєвропейських дослідників до світової гуманітаристики» [2, с.206].

Список використаних джерел:

1. Агеева В. За лаштунками імперії. Київ: Віхола, 2021.360 с.
2. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика. К.: Ніка-Центр, 2012.263с.
3. Михайлин І. Літературна Харківщина Книга друга: Проза: Есеїстика. Портрети. Рецензії Х.: Майдан, 2015.308 с.